

V knjigi *Žled so v besedi in sliki zbrani spomini na februarско ujmo*

“Kako smo nemočni, ko narava pokaže svojo moč”

Prav v dneh, ko so mnoge slovenske kraje prizadele hude poplave, je v tiskarni še zadnje poteze dobivala knjiga, ki priča o prejšnji naravni katastrofi. Zbirka zapisov in fotografij *Žled* je nastajala med Rakitnikom pri Postojni in Celovcem na avstrijskem Koroškem, v njej pa so objavljena pričevanja, zbrana s pomočjo javnega natečaja.

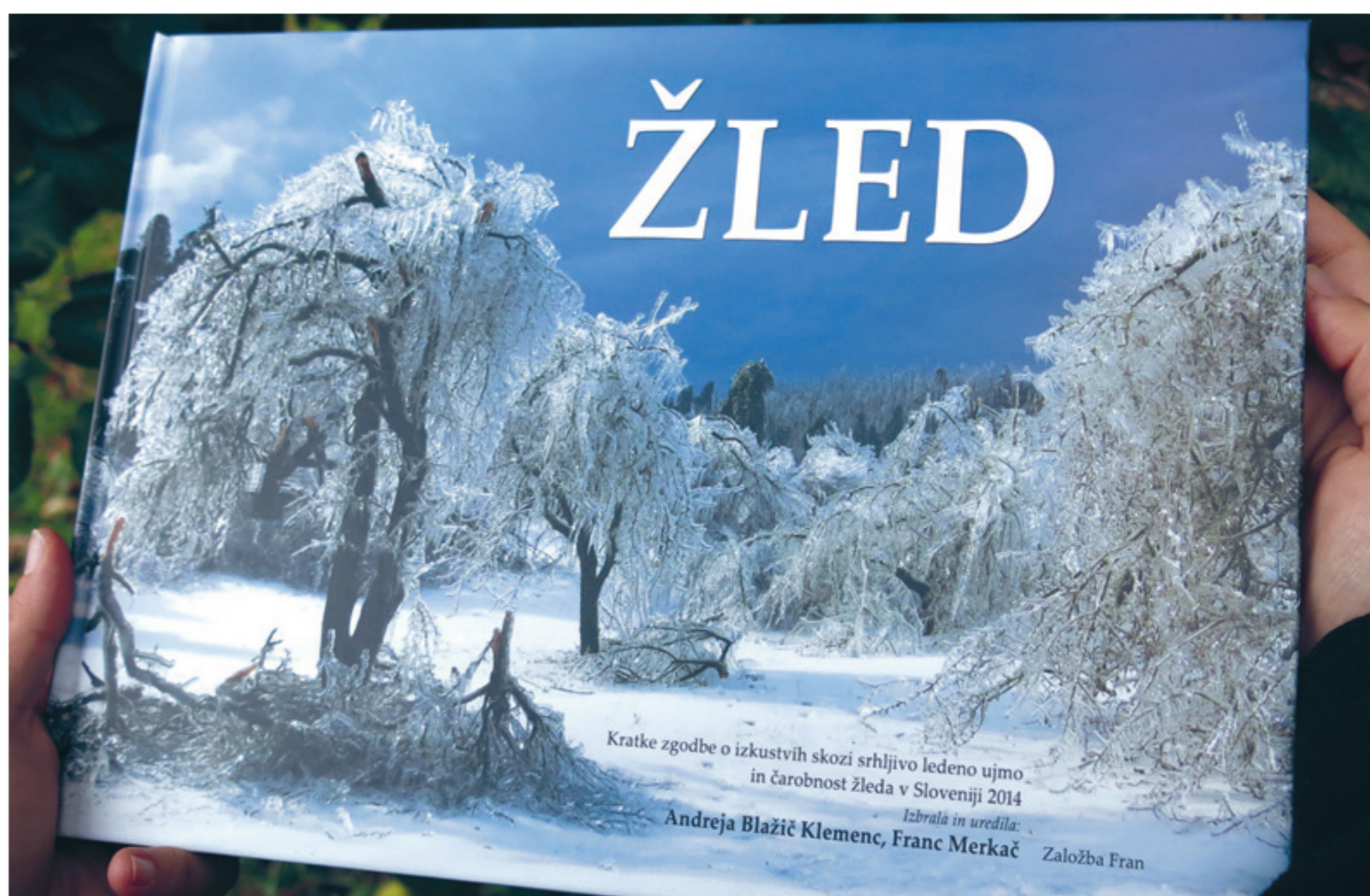
Pri celovski založbi Fran izdano knjigo, ki jo bodo danes predstavili na Slovenskem knjižnem sejmu v Ljubljani, sta uredila profesorica, prevajalka in pesnica **Andreja Blažič Klemenc** iz Rakitnika in založnik, lesostrugar in pesnik **Franc Merkač** iz Celovca. Na natečaj, pri katerem so lahko sodelovali tako pisci spominov na januarski in februarski žled kakor avtorji fotografij ledene ujme, je prispelo veliko zapisov, največ seveda s Postojnskega, Pivškega in Notranjskega. V knjigo se jih je uvrstilo trideset. Zapise dopolnjujejo fotografije, ki so jih posneli **Mojca Požar Štunf**, **Jure Batagelj**, **Andreja Blažič Klemenc**, **Luka Nikolić**, **Lidija Polak**, **Igor Karničnik**, **Irena Škrabec**, **Suzana Veber** in drugi.

Ranjena drevesa, zmedene živali

V ledenih dneh, ko ni bilo šole, se je **Tjaša Podboj** iz Matenje vasi lotila vnovičnega prebiranja *Pike Nogavičke*. S knjigo se je družila, dokler je gorela sveča. Zgoščeno opisuje dogajanje. “Nisem mogla verjeti svojim očem. Koliko škode se je zgodilo v eni sami noči!” vzklikne in niza težave s pečjo, radiatorji, domačimi živalmi ...

Leto mlajša **Doroteja Vidmar Gajšek** iz Koč v dnevniških zapisih z naslovom *Ledena doba* beleži, kako domačini ne morejo ne k maši ne v šolo v Prestranku. “Končno dobimo signal za telefon, internet in televizijo. No, pa smo za silo iz krize,” olajšano sklene svoj dnevnik.

Veterinar **Matilda Škrj** iz Ilirske Bistrice podoživlja grozo, ki jo je prevzela ob opazovanju zledenele narave: “V prsih me stisne. Zaječim kot ta drevesa v žledu. Ujeta so, nimajo vrhov, nimajo več vej, nimajo več upanja za življenje. Celo grmovje joče v dolgih ledenih solzah. Dežela je siva, zamrznjena, neživo tiha in srhljivo lepo odeta v led.”

Na naslovni fotografiji, ki jo je posnela **Mojca Požar Štunf**, se prepletata lepota in krutost.

Danica Hrovatin Šabec opisuje, kako je žled v Matenji vasi pri Postojni poškodoval dvestoletno vaško lipo in zmedel živali: “Še nihče ni pri belem dnevu opazil srne pred cerkvijo sv. Janeza Krstnika v Štivanu! Zdelo se je, da je tako kot plaho bitje, ki je med ujmo nemočno obstalo v štivanskem ledu, takrat obstal tudi čas.”

Lepo in mirno brez računalnika in televizije

Poveljnik Gasilske zveze Ilirska Bistrica **Denis Slavec** se spominja intervencije, ki je trajala od 31. januarja pa vse do 18. februarja. Pri njej je sodelovalo kar 185 gasilcev iz ilirskobistriške gasilske zveze z 22 gasilskimi vozili. “Organiziranih je bilo več skupin za obrezovanje zlomljenih drevesnih vej, čiščenje žleda z elektrovodov, črpanje vode, vožnjo protipoplavnih vreč ter drugo logistično podporo,” piše Slavec. Njegov kolega **Darko Muhič** iz Prostovoljnega gasilskega društva Postojna v zapisu *Solidarnost ne pozna meja* poudarja, da je bila februarska mednarodna intervencija “po številu sodelujočih držav ena večjih v Evropi v zadnjih letih”. Izkazalo se je več držav, najbolj sosednja Avstrija: na pomoč je prišlo 424 gasilcev, s seboj pa so pripeljali 39 agregatov. “Med našimi in avstrijskimi gasilci

so se stkala poznanstva, ki bodo verjetno živa še kar nekaj časa,” piše Muhič in se prav posebej zahvaljuje “našim državljanom, ki so za gasilce poskrbeli v kritičnih dneh”.

Kako je človek odvisen od elektrike, spoznamo šele v takšnih razmerah, ugotavlja **Milena Žvokelj** iz Pivke in niza nepričakovane zadrege, pred katerimi se je znašla njena družina. Poprej samoumevna opravila so postala veliko napornejša, posamezni deli dneva pa so bili vendarle prijetnejši: “Večer je bil namenjen druženju ob svečah, po dolgem času so prišle na plan vse družabne igre in naš šolar ni bil prav nič žalosten, ker mu naslednji dan ni bilo treba k pouku. Končno se je zmanjšala vsa stara zaloga sveč raznih velikosti in oblik. Kako lepo in mirno je bilo brez računalnika in televizije. Koliko časa je ostajalo, ki bi ga sicer porabila za pregovarjanje z otroki, naj končno ugasnejo ekran, saj njihovih 'samo še pet minut' v resnici nikoli ni bilo tako kratkih. Tisti konec tedna je bil eden mojih najmirnejših.”

S pomočjo katastrofe so spoznali marsikaj, še dodaja: “Kako smo nemočni, ko narava pokaže svojo moč, in da je takrat pomembno edino to, da imamo drug drugega in smo si v oporo. Mogočna drevesa, ki so ostala tako rekoč brez vej, se niso vdala in poganjajo v novo življenje. Tudi nas težave ne smejo zlomiti in nam morajo biti spodbuda, da se podamo v nove izzive še močnejši.”

Sonce je zašlo

Nekateri zapisi bralcu postrežejo s presenetljivimi podatki, neredki ga nasmejejo, kakšen pa ga tudi gane. Še posebej ga presune pričevanje 37-letne Notranjke **Maje**, ki opisuje svoje doživljanje časa, v katerem ji je nepričakovano umrl mlajši sin: “Smrtno tišino, ki odmeva v tvojem srcu, zrcali ledeni objem pokajočih dreves nad našo dolino. Drevesa v gozdu vseskozi čutijo, da je Sonce zašlo.”

Med zapisi je objavljen tudi čisto pravi sonet v Mariboru rojene pesnice **Jane Kolarič**, knjigo pa poleg impresivnih fotografij zaljšata še dve sliki: **Vinka Zakrajšek**, samorastniška slikarka iz brkinske vasi Prelože, je že leta 1980 v tehniki olje na platnu upodobila *Žled v Brkinih*, **Magda Cej**, učiteljica likovne umetnosti in tehnike iz Postojne, pa je letos v tehniki akril na platnu ustvarila abstraktnije delo *V ledenem objemu*.

ANDRAŽ GOMBAČ

Vinka Zakrajšek: *Žled v Brkinih*, olje na platnu, 1980